

HARD AANPAKKEN

DE BELANGENVERENIGING DRUGGEBRUIKERS MDHG IN 2003

VOORWOORD - voorzitter Jaap Brandligt	5
INLEIDING leeswijzer	7
1. COMMUNICATIE Open Avond Spuut 11 beleidsbeïnvloeding voorlichting persvoorlichting overleggen monitoringsoverleg cliëntparticipatie Media Awareness Project (MAP-NL)	9
2. ZORG heroïneverstrekking Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV) amfetamineverstrekking cokeverdamper Outmate gebruiksruimten vrouwenhulpverlening ibogaïnebehandeling consumentenhulp	13
3. ACTIES strijd tegen dijkverboden demonstratie tegen het opjaagbeleid demonstratie Brussel <i>Legalize! street rave</i> Willem Schild-Award	15
4. VROUWENMIDDAG	17
5. JURIDISCH SPREEKuur opzet verwijzingen contacten met cliënten: eigen ervaringen rechtsgebieden	19
SLOTWOORD	21

VOORWOORD

De MDHG sluit een goed jaar af. Dat blijkt uit dit jaarverslag. De vereniging van drugsgebruikers staat op de kaart en wil er niet af, zal er niet af. Deze optimistische instap betekent niet dat er reden is voor grote vreugde of pas op de plaats. We zijn in 2002 niet blijer geworden. Het is een jaar van toenemende repressie tegen drugsgebruikers geweest. In een tijd van grote welvaart voor grote bevolkingsgroepen is er geen plaats meer voor gedrag dat als afwijkend wordt gezien. Naarmate er op De Wallen meer golfclubs gesignaleerd worden, moeten zwervers, alcoholisten, drugsgebruikers en anderen die niet passen binnen het sociaal gewenste streefbeeld van straat verdwijnen, moeten ze opgeborgen worden. Het nieuwe rechtse bewind speelt daarop in door alles wat het etiket gedogen heeft, te bestrijden. Gedogen is Paars, dat is voorbij. Persoonlijk doet het me sterk denken aan de tijd dat ik nog wel eens in voorheen de Sovjet Unie verbleef. Daar stond het regime ook geen straatbeeldbedervers toe, die moesten weg. In een heilstaat mag geen heilstaatsbederf gezien worden: zorgboerderijen is een oplossing in de beste Sovjettraditie.

We zien dat in onze stad terug, in Amsterdam. We hebben de gebruikers met veel moeite geleerd niet te spuiten, op te passen voor ziekten als aids en hepatitis en rekening te houden met medeburgers (hoewel we moeten toegeven dat het laatste niet altijd gebeurt, maar dat is wederzijds). Kleine criminaliteit wordt bestreden door methadon- en heroïneverstrekking. Wat zien we nu: het nuttigen van een pijpje op een bank langs de gracht of op de trap van een grachtenpand wordt het verstoren van de openbare orde.

Ik heb nog wel eens last van het leren van de geschiedenis. Helaas doet niet iedereen dat in deze tijd van vluchtigheid en snelle successen. De MDHG kent zijn geschiedenis wel en dus wordt er herhaald gehamerd op het gebrek aan succes van prohibitie. Wie van ons kent nog de geschiedenis van de drooglegging in Amerika? Wie die geschiedenis kent, heeft geen moeite met het wijzen op de parallelle wansuccessen van het huidige drugsbeleid. We wijzen als MDHG steeds weer op decriminaliseren via stapsgewijze opheffing van de huidige opiumwet. Meer veiligheid door beter drugsbeleid. Het valt niet altijd mee om de zegeningen te tellen in deze tijd van repressie, maar we doen dat desalniettemin.

Binnen de MDHG is ook dit jaar intensief gebrainstormd over de te kiezen koers. Het gewijzigde politieke klimaat dwong ons ons op onze wortels te bezinnen. De MDHG kiest stelling als consumentenbond. Hij bepleit overlastbeperking door maatregelen gericht op het terugdringen van de tarieven op de straatmarkt in heroïne- en cocaïnebase. Dat kan alleen door decriminaliseren. Dat betekent dat we ons – ik herhaal mezelf – keren tegen het repressiedenken. Drugsbeleid is compassie. Ook in 2003 stuurt deze leuze ons denken en handelen.

Jaap Brandligt,
voorzitter

INLEIDING

Het wordt steeds moeilijker de achterban waarvoor de MDHG de belangen heet te behartigen als een eenduidige groep te benoemen. Sinds 2000 registreren en tellen wij op verzoek van de gemeente onze leden. In 2002 is hun aantal de 400 gepasseerd en komt de 500 in zicht (474 op 31 december 2002).

De stijging is mede te verklaren door het toenemend aantal gebruikers dat in de knel raakt en onze organisatie als laatste toevluchtsoord ziet. Een groeiende groep dak- en thuislozen, (ex)delinquenten, psychiatrisch patiënten, 'illegalen', poly-druggebruikers, consumenten van synthetische drugs, prostituees en andere 'outcasts' tracht zich aan de zijkant van de samenleving te handhaven. Hun gemeenschappelijke noemer is de armoede en hun 'thuis' op het inloopsprekuur aan de Binnenkant 46.

Traditiegetrouw lopen beleid en voorzieningenniveau mijlenver achter de feiten aan. Terwijl zeker met kabinetten als het huidige de kloof tussen rijk en arm naar Amerikaans voorbeeld ook hier steeds groter wordt. Er moet een enorme inhaalslag gemaakt worden en dat betekent keihard werken. Ziedaar de verklaring voor de titelkeuze van dit stuk: **HARD AANPAKKEN!**

Zowel links als rechts teleurgesteld, verheft de MDHG zich boven de politieke partijen en profileert zich in 2002 herhaaldelijk als actiegroep. Drie keer demonstreerden wij het afgelopen jaar. Zo gingen in september 50 mensen de straat op. Zij waren de schaamte voorbij en marcheerden voor het oog van de camera's naar het stadhuis. Zij waren het zat om niet gehoord te worden en eisten een gesprek. Maar het stadsbestuur liet niet meer van zich zien dan een enkele uitnodiging voor tien mensen om deel te nemen aan het congres 'Scoren in Amsterdam', waarvan de uitkomsten nog niet hebben geresulteerd in nieuw beleid. Wat wel heeft geresulteerd in nieuw beleid blijft voor ons schimmig.

leeswijzer

De opzet van dit jaarverslag sluit aan bij die van de voorgaande editie, met dit keer een wat ruimer overzicht van de gevoerde activiteiten. Naast artikelen uit Spuit 11 vindt u in de bijlagen artikeltjes uit Sp!ts en Metro, een advies aan de gemeenteraad en een zeer lezenswaardig verslag van de Open Avond over amfetamineverstreking. Deze hebben wij zo economisch mogelijk door de tekst geflanst.

De informatie is overzichtelijk gerangschikt op drie onderdelen:

- communicatie,
- zorg,
- acties.

Aparte hoofdstukjes zijn gewijd aan de vrouwenmiddag en de juridische bijstand die de MDHG verzorgt.

Dit jaarverslag kwam tot stand dankzij medewerking van Wouter Wielick, Stan Ritzer, Erik van der Maal en Job Joris Arnold.

1. COMMUNICATIE

Informatie gaat vooraf aan mondigheid. Mensen moeten weten wat hun mogelijkheden zijn buiten de reguliere circuits. Smit 11, de Open Avonden en forums waarbij verschillende partijen -inclusief de druggebruikers- aanwezig zijn hebben tot doel om mondigheid te bevorderen.

Open Avond

Op de Open Avond komen verschillende thema's aan bod, waarbij vaak externe deskundigen worden uitgenodigd. Zo is er in 2002 onder meer aandacht voor de onderwerpen privacy, dijkverboden en Hepatitis C. Twee keer wordt de cocaïneverdamper als alternatief voor de basepijp uitgetest, een keer wordt de achterban gemobiliseerd om op het stadhuis te gaan demonstreren tegen het opjaagbeleid.

Op de groots aangepakte bijeenkomst over amfetamineverstreking lijkt een doorbraak tot stand te komen, wanneer betrokken kopstukken afspreken deze op korte termijn te zullen realiseren (bijlage 1). De goede voornemens stranden echter op angst bij de GG&GD voor de repressie van de Inspectie voor de Gezondheidszorg.

Smit 11

Verschijnt dit jaar drie keer, het kerstnummer als *special* over het thema gebruiksruimten in Amsterdam. De verschijning van het blad levert iedere keer mediaaandacht op.

beleidsbeïnvloeding

Nog altijd heeft de MDHG geen toegang tot voor haar zeer belangrijke overlegstructuren. Het hoofdstedelijk Bestuurlijk Overleg Problematische Personen (BOPP) praat liever over ons dan met ons, net als de commissie die toeziet op de uitvoering van de SOV. Bij de totstandkoming van het veiligheidsplan en de drugsnota's Amsterdam en Zuidoost zijn de druggebruikers niet rechtstreeks betrokken.

Ook het contact met de Gemeentelijke Driehoek laat te wensen over. Ondanks zijn toezegging op ons herhaaldelijk verzoek om een werkbezoek te brengen heeft de burgemeester nog altijd geen enkele daadwerkelijke belangstelling getoond voor onze zaak.

Wel neemt de MDHG in 2002 weer deel aan het project Support. In het directeursplatform dient de MDHG een voorstel in voor cliëntparticipatie Support-clientsraad en een klanttevredensonderzoek. De Support-werkgroep Dagbesteding heeft een voorstel ontwikkeld voor een soort uitzendbureau voor daglonersklussen en vrijwilligerswerk. Helaas wilde de leden niet ingaan op de uitnodiging om op een Open Avond met betrokkenen van gedachten te wisselen over de locatie van het uitzendbureau.

In een e-memo aan de raadscommissie Zorg dringt de MDHG er niettemin op aan haast te maken met het installeren van deze centrale balie voor klussenprojecten. Ook waarschuwt de MDHG voor chaos bij overhevelen van het uitkeringenbeheer aan de Gemeentelijke Sociale Dienst (bijlage 2). Beide adviezen worden in de wind geslagen.

Manon van der Garde en Ria Logtenberg laten zich bij het schrijven van hun PvdA-nota "Zorgen rond Centraal Station" informeren door de MDHG. In 2003 zal de MDHG overigens een reactie uitbrengen op dit stuk onder de titel "Dienstverleners rond Centraal Station".

Door een adviseurschap te vervullen voor de Stichting Drugsbeleid (SDB) is de MDHG in de positie om beleidsvoorstellen te helpen ontwikkelen die direct kunnen worden opgepikt door beleidsmakers tot op het hoogste politiek niveau.

De MDHG neemt in oktober deel aan een *hearing* in het Europees Parlement, waarbij de Europese hervormingsbeweging zich voor het eerst presenteert aan de Europarlementariërs, die later een aantal baanbrekende wetsvoorstellen indienen. Hoewel deze niet worden aangenomen, blijkt de steun groter dan ooit.

voorlichting

10 groepen brachten een bezoek aan Amsterdam om geïnformeerd te worden over (de geschiedenis van) het drugsbeleid vanuit gebruikersperspectief. Zij kwamen uit Frankrijk (2), Groot-Brittannië (2), Duitsland (4), Zwitserland (1) en Nederland (1).

De PvdA-fractie van de stadsdeelraad Centrum bezocht de Open Avond, de PvdA-Tweede Kamerleden werden bij hun bezoek aan stadsdeel Zuidoost geïnformeerd over onze visie op de situatie.

Twee keer werd de MDHG uitgenodigd om in het buitenland uitleg te geven over gebruikersparticipatie. In Darmstadt, Duitsland, op uitnodiging van de politieke partij *Grünen*, en in Warminster, op uitnodiging van *Drugscope*, Englands grootste *drug charity*.

persvoorlichting

Kranten (22x), tijdschriften (16x), radio (7x) en televisie (5x) staan bol van onze verrichtingen. Liefst 60 keer is de MDHG in 2002 ergens in het nieuws, een stijging van 20% in vergelijking met het jaar ervoor.

Heroïneverstrekking, amfetamineverstrekking, het dijkverbod van de directeur, de isolatieplannen van wethouder Belliot voor druggebruikers in Zuidoost, de zorgboerderijenproefballon van commissaris van Riessen, de cokeverdamper, zelfs onze mening over de Megabanenmarkt blijkt mediageniek.

De internationale belangstelling groeit ook. 4x werd een buitenlandse televisieploeg ontvangen.

overleggen

Traditioneel tijdverdrijf in Amsterdam. Nieuwe oplossingen blijken oude bolletjes in nieuwe zakken. Een collectief geheugen ontbreekt; het blijft om die reden noodzakelijk de talrijke overleggen, commissies en buurtbijeenkomsten te bezoeken. Een greep uit het assortiment:

- Food Plaza-overleg
- begeleidingscommissie heroïneverstrekkingseenheid Valckenierstraat
- begeleidingscommissie gebruiksruimten Princenhof/Walenburg]
- Belangen Amsterdamse Dak-en Thuislozen, deelname aan de BADT-lunches en de stuurgroep

Het prostitutieoverleg, een initiatief dat de MDHG in 2001 overnam van de politie Nieuwmarkt, wordt twee keer gehouden. De eerste keer zijn enthousiasme en belangstelling groot, een half jaar later komt alleen de politie nog opdagen. In 2003 bekijkt de MDHG of zij dit overleg nog nieuw leven inblaast.

monitoringsoverleg

De MDHG neemt in 2002 op verzoek van het Adviesburo Drugs het initiatief voor een overleg dat beoogt de (straat)markten van roesmiddelen te monitoren. Daarbij staat ons voor ogen mythevorming tegen te kunnen gaan door de vele geruchten die de ronde doen tot ware proporties terug te brengen. In de praktijk van het overleg bleek helaas dat het vooral de indianenverhalen waren die de boventoon voerden en werd besloten het overleg te staken. Voor het signaleren van trends en ontwikkelingen op dit terrein zal de MDHG in 2003 een ander instrument ontwikkelen.

cliëntparticipatie

Opmerkelijk is de groeiende functie van de MDHG als spreekbuis bij allerhande overheidsinitiatieven en gremia waarin "de cliënt" gehoord dient te worden. Voor de MDHG is het daarbij oppassen geblazen niet te dienen als 'excuus-Truus' die braaf, maar gespeend van voldoende mankracht en middelen deelneemt aan cliëntenraden, inspraakrondes of *hearings*.

De MDHG neemt met 10 vrijwilligers deel aan de werkconferentie van wethouder Belliot 'Scoren in Amsterdam' en dient een voorstel in voor cliëntparticipatie binnen Support. De voorbereidingen voor de installatie van een cliëntenraad voor de GG&GD, een lang gekoesterde MDHG-wens, worden eindelijk afgerond. Per 1 januari 2003 is deze raad een feit. De MDHG levert twee leden: Guido VanderVet en Pim van Groningen.

In de cliëntenraad Zuidoost neemt Ron Huffman de voorzittershamer over van Yolande ten Hooven. Ron wordt ook gekozen in het bestuur van de MDHG, waar hij samen met Yolande de achterban vertegenwoordigt.

Media Awareness Project (MAP-NL)

MAP-NL is in 2002 verder uitgegroeid tot een succesvol project, gedragen door vrijwilligers van de MDHG, die 1078 krantenartikelen verzamelen en digitaal verspreiden. Het aantal hervormers dat op de lijst staat ingeschreven passeert de 100 en ook een discussielijst wordt in gebruik genomen. Hierop wisselen deelnemers aankondigingen en commentaren op *media events* uit (raadpleeg www.mapinc.org/mapnl).

Of het project van invloed is op de groeiende mediabelangstelling in Nederland voor de verschillende aspecten van het drugsbeleid, zowel lokaal als wereldwijd, valt niet te bewijzen. Feit is wel dat zich onder de ontvangers van de berichten, die in aantal de 100 passeren, tientallen journalisten bevinden. Voor de digitale knipselkrant van het Trimbos-instituut wordt MAP-NL de belangrijkste leverancier.

2. ZORG

heroïneverstrekking

De Centrale Commissie Behandeling Heroïneverslaafden rondt in 2002 het onderzoek naar verstrekking van heroïne op doktersvoorschrift af. De conclusie luidt dat 50% van de deelnemers baat heeft gehad bij de 'behandeling'. De commissie oordeelt dat 1.000-2.000 Nederlanders in aanmerking komen.

De gebruikers doen ondertussen hun eigen onderzoek. In samenwerking met het Landelijk Steunpunt Druggebruikers ontdekt de MDHG dat de deelnemers waarbij de wetenschap geen of onvoldoende effect constateerde, zelf wel degelijk een belangrijke vooruitgang in hun kwaliteit van leven hebben ervaren.

Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV)

Het project is nauwelijks van start of politie en burgemeester heffen een koorzang aan over de geweldige resultaten van de SOV in een pleidooi voor snelle uitbreiding. Het Parool -ooit een verzetskrant- rapporteert de ervaringen van zorgvuldige geselecteerde deelnemers.

De MDHG waarschuwt tegen voorbarig enthousiasme. Informatie van verschillende kanten sterkt ons in onze mening dat het project gedoemd is finaal te mislukken (bijlage 3).

De MDHG wil dat voordat iemand tot de SOV veroordeeld kan worden, hij eerst de kans moet hebben gehad met heroïneverstrekking zijn criminaliteit de baas te worden. De SOV is immers altijd als laatste redmiddel voorgesteld.

amfetamineverstrekking

Voor de groep hoogfrequente amfetaminegebruikers bepleit de MDHG de mogelijkheid om in individuele gevallen dexedrine voor te schrijven, in plaats van het gangbare Ritalin. Uitvoerige lobby leidt ertoe dat op een mooie zomeravond in juni alle betrokken partijen aan de Binnenkant om de tafel zitten.

Het wonder geschiedt: alle obstakels worden in de discussie uit de weg genomen en een leefbaarder toekomst gloort voor de *speedfreaks* (bijlage 4).

Twee maanden later krabbelt de GG&GD, ondanks ferme taal op de discussieavond, onder vermeende druk van de Gezondheidsinspectie terug.

cokeverdamer

Naar analogie van de steeds populairdere wietverdamer die onder (medische) marihuanagebruikers veel gezondheidsschade beperkt, ontwikkelt de MDHG een eerste prototype van de cokeverdamer (bijlage 5).

Het apparaat wordt op de Open Avond uitgeprobeerd en tijdens de *Legalize!*-manifestatie gedemonstreerd en verder getest.

De reacties lopen uiteen. Sommigen proeven coke zoals ze nog nooit eerder deden en getuigen van een bijna religieuze ervaring. Om voldoende damp binnen te krijgen voor een lekkere *flash*, moet men echter over sterke longen beschikken. Mensen met longproblemen of beperkte longcapaciteit (vaak vrouwen) hebben er moeite mee.

De MDHG onderzoekt in 2003 of er een versie te ontwikkelen valt die minder sterke longen vereist. Vergelijkend onderzoek is ook nodig naar de veiligheid van de verdamper ten opzichte van de gebruikelijke basepijp.

Outmate

De ontwikkeling van dit buddyproject voor gedetineerden is in 2002 gestaakt. De MDHG is als organisatie te klein om het goed op te zetten en uit te voeren.

gebruiksruimten

De MDHG krijgt het voor elkaar dat Hulp voor Onbehuisden (HvO) een soepeler toegangsbeleid invoert, waardoor meer mensen gebruik kunnen maken van de voorzieningen. Doorn in het gebruikersoog blijft de lunchpauze van de medewerkers, die dagelijks tientallen druggebruikers een uur op straat zetten.

Volgens HvO is dat hartstikke gezond, het breekt het gebruiksrhythme. Wij geloven daar niets van en vragen ons af waarom HvO er niet in slaagt een vergelijkbare service te bieden als de veel kleinere instellingen Regenboog en AMOC.

Een subsidie-aanvraag bij Zorg Onderzoek Nederland (ZON) wordt voorbereid voor een *peer*-onderzoek, waarbij lotgenoten elkaar ondervragen, naar de ervaring met gebruiksruimten.

Het kerstnummer van Spuit 11 is geheel gewijd aan het thema gebruiksruimten (bijlage 6).

vrouwenhulpverlening

De gemeente is van mening dat seksespecifieke opvang niet nodig is in Amsterdam. Onze vrouwen denken daar heel anders over en de MDHG verzet zich tegen de sluiting van de vrouwennachtopvang in het Tabé Rienkshuis aan de Oudezijds Achterburgwal. Met succes, een jaar later heropent de voorziening de deuren.

ibogaïnebehandeling

Zoals aangekondigd in het beleidsplan maakt de MDHG zich sterk voor de beschikbaarheid van behandeling met ibogaïne voor gebruikers die een patroon van dwangmatig druggebruik willen veranderen. Veel mensen zijn na een sessie met het middel tijdelijk of voorgoed gestopt met het gebruik. Bovendien heft dit natuurproduct de heftige onthoudingsverschijnselen van methadon op. Echter, de reguliere verslavingszorg durft er niet aan. Er is actief gezocht naar een betrouwbare behandelaar in het alternatieve circuit, die ook werd gevonden. Voor doorverwijzing kan men nu bij de MDHG terecht.

consumenten hulp

Veruit de meeste individuele hulpvragen hebben betrekking op een betrouwbare leverancier. Vooral ouderen, die het niet meer zien zitten in de harde straatscene bedrogen te worden, verzoeken ons om bemiddeling. Dat laat de wet echter niet toe. Wij hebben een creatieve oplossing gevonden voor degenen die niet in aanmerking komen voor verstrekking van heroïne bij de GG&GD. Zij kunnen op de inloop contacten leggen en medegebruikers naar hun ervaringen vragen. Vrijwilligers van de MDHG hebben op dit vlak in 2002 tal van waardevolle diensten bewezen.

3. ACTIES

strijd tegen dijkverboden

De MDHG voerde een standaardbezwaarschriftenprocedure tegen achtuursbevelen (dijkverboden) in. Tegen het dijkverbod dat de directeur eind 2001 kreeg werd vergeefs geprocedeerd.

demonstratie tegen het opjaagbeleid

In september komen de leden in opstand tegen het opjaagbeleid na een aaneenschakeling van incidenten met excessief politiegeweld, waarbij ook mensen werden aangevallen door honden.

Vijftig druggebruikers verzamelen zich op de Nieuwmarkt voor een mars naar het stadhuis en het aanbieden van een petitie. De petitie is ondertekend door honderden sympathisanten, waaronder tal van medewerkers en directeuren van Amsterdamse instellingen voor drugshulpverlening. Bij de vergadering van de commissie Algemene Zaken nemen de demonstranten een uur de tijd om in te spreken (bijlage 7).

De burgemeester, die een vredespijp krijgt aangeboden uit de handen van bestuurslid Yolande ten Hooven, hoort de klachten aan en bepleit in de weken daarna herhaaldelijk uitbreiding van de heroïneverstrekking. Hij gaat echter niet in op de uitnodiging een werkbezoek af te leggen aan de MDHG om een echte dialoog met de leden aan te gaan.

Na afloop van de demonstratie bekeurt de politie tien demonstranten bij terugkeer op de Zeedijk wegens samenscholing.

Ook commissaris van Riessen, die zich in de discussie mengt door in een televisieprogramma het voorstel te lanceren druggebruikers buiten de stad in zorgboerderijen onder te brengen, komt niet praten met de MDHG. Dit ondanks welwillende bemiddeling door de Jellinek-directie.

demonstratie Brussel

De dag voorafgaand aan hearing in het Europees Parlement (zie pagina 8) is de directeur van de MDHG een van de sprekers bij de actie *Spread the Seed for Another Drugs Policy*. Duizenden ballonnen met papaver-, coca- en cannabiszaad worden opgelaten. De internationale pers is erbij om dit schouwspel voor de verschillende media vast te leggen.

Legalize! street rave

De MDHG heeft sinds 2000 zitting in de Stichting Legalize! en was ook in 2002 betrokken bij de organisatie van de jaarlijkse *street rave* voor het legaliseren van drugs in Amsterdam. Het is wederom een interessante ontmoeting tussen de verschillende gebruikersgroepen. Maar de kritiek als zou *Legalize!* vooral een leuke *house party* zijn waarbij de boodschap ondergeschikt is aan de feestvreugde wordt door de MDHG gedeeld. In 2003 zullen wij daarom voorafgaand aan de parade een debat en een persconferentie organiseren.

Willem Schild-Award

De Willem Schild-Award is een in 2001 in het leven geroepen onderscheiding voor de meest 'gebruikersvriendelijke' politieagent. De legendarische Schild blijkt niet eenvoudig te vervangen. Geen van de agenten dwingt in 2002 zoveel respect af dat dit de prestigieuze onderscheiding waard is. In 2003 proberen we het gewoon opnieuw.

4. VROUWENMIDDAG

De belangstelling voor de wekelijkse vrouwenmiddag blijft onverminderd groot. De woensdagmiddag biedt vrouwen, die zich doorgaans in bijzonder moeilijke omstandigheden bevinden, de gelegenheid elkaar in een veilige en gezellige omgeving te ontmoeten. Sinds het afhaken van stichting Mainline organiseert de MDHG deze middag zelfstandig. Vier vrijwilligers, waaronder nu een vaste kapster en masseuse, zijn aanwezig om de methodiek van het lotgenotencontact gestalte te geven. Zij vervullen de rol van betrouwbare gesprekspartner en proberen groepsbinding te stimuleren. De genoemde methodiek baseert zich op de gedachte dat de ontmoeting van anderen met vergelijkbare problemen het negatieve zelfbeeld kan doorbreken.

Het gevoel 'niet de enige te zijn' helpt om gevoelens van angst, schuld, schaamte en hopeloosheid te overwinnen. Individuele problemen worden geplaatst in de context van de gedeelde problematiek. Dit bevordert solidariteit en emancipatie –ook buiten de uren van de vrouwenmiddag– en maakt het geschonden individu sterker. Het behoeft geen nadere uitleg dat de activiteiten die worden geboden –een lunch, kapper, masseuse, pedicure– deze doelstelling ondersteunen.

De vrouwenmiddag wordt gefinancierd uit gemeentelijke middelen voor patiënten/consumentenparticipatie. Sinds 1 januari 2002 stelt de gemeente het lidmaatschap van een koepelorganisatie als voorwaarde voor dit deel van onze subsidie. De MDHG is daarom met ingang van die datum lid geworden van het Amsterdams Patiënten/Consumentenplatform (APCP).

Dit heeft in 2002 nog niet geresulteerd in concrete samenwerking of andersoortige betrokkenheid. Wat ons betreft is nog niet helder wat het APCP voor de MDHG kan betekenen, noch wat het APCP van ons verwacht. De MDHG neemt in 2003 het initiatief om in overleg met het APCP te treden en nader te bekijken wat wij elkaar te bieden hebben.

Een andere vereiste voor deze financiering is dat dit jaarverslag moet vermelden welke inspanningen wij ons getroost hebben om allochtone bevolkingsgroepen te bereiken. Het antwoord daarop is eenvoudig: niets. Toch vormen de bezoekers een dwarsdoorsnede van wat men op straat aan druggebruikers zoal tegenkomt. Zo was de demonstratie tegen het opjaagbeleid het initiatief van zeven oudere Surinamers. Dit terwijl een jaar of vijf geleden de MDHG nog bekend stond als 'witte mannenclub'.

5. JURIDISCH SPREEKUUR

Recht is vaak niet iets dat je krijgt, je moet het opeisen. De MDHG biedt daarbij ondersteuning, onder andere met het spreekuur op de Open Avond.

Erik van der Maal, coördinator van het sociaaljuridisch adviesbureau van de Stichting Kriminaliteit en Strafrecht (K+S), die het spreekuur verzorgt, vertelt.

opzet

Elke donderdagavond ben ik van 19.30-21.30 uur aanwezig bij de MDHG voor het juridisch spreekuur. Ik doe dit vanaf ongeveer 1982. Mijn betrokkenheid bij de MDHG was het gevolg van onderwerpen waarin ik mij tijdens mijn rechtenstudie verdiept had; dwangbehandeling heroïneverslaafden en het verband tussen verslaving en criminaliteit.

Iedereen kan op donderdagavond problemen aan mij voorleggen, mits die problemen een (sociaal-)juridische relevantie hebben. Ik hoor de problemen aan, probeer door gerichte vragen te stellen wat meer duidelijkheid te krijgen over de problematiek, en geef vervolgens advies en informatie aan de cliënt. Dit is de meest eenvoudige vorm van eerstelijnsrechtshulp.

Soms is het nodig om iets verder te gaan dan louter adviseren: bijvoorbeeld door een (concept-)brief te schrijven of formulieren in te vullen. Daarbij probeer ik de cliënt zelfredzaamheid bij te brengen door het gezamenlijk te doen.

Nog een stapje verder (ik noem dit tweedelijnsrechtshulp) gaan mijn bemoeienissen als ik niet direct ter plekke de zaak kan afhandelen. Bijvoorbeeld omdat de zaak te gecompliceerd is of omdat mijn parate kennis tekortschiet. Ik breng de casus dan in kaart en probeer op mijn kantoor met gebruik van wet, jurisprudentie, vakliteratuur en zo nodig gespecialiseerde buitenadviseurs een voor de cliënt zo acceptabel mogelijke oplossing te vinden. In deze fase moeten vaak personen of instanties benaderd worden.

Een week later neem ik op het juridisch spreekuur de resultaten met de cliënt door. Soms heb ik tussentijds telefonisch contact met de cliënt. In uitzonderingsgevallen gaan we ook wel samen naar een instantie, de sociale dienst, een klachtencommissie of rechtszitting.

verwijzingen

In bepaalde gevallen is het noodzakelijk een advocaat in te schakelen. K+S heeft contacten met diverse advocaten die bereid zijn op basis van gefinancierde rechtshulp voor cliënten op te treden. Die bereidheid neemt de afgelopen jaren wel af: het probleem van de 'nieuwe leemte in de rechtshulp' als gevolg van zowel bezuinigingen door de overheid op de gefinancierde rechtshulp als ook de sterk afgenomen belangstelling voor de sociale advocatuur. In overige gevallen verwijs ik naar een deskundige (notaris, deurwaarder) of een ander specialisme.

Wanneer bepaalde problemen structureel (b)lijken te zijn, kan dat ertoe leiden dat K+S een wetenschappelijk onderzoek laat verrichten. Deze onderzoeken worden meestal aangekaart bij wetenschapswinkels van universiteiten. De ervaring leert dat K+S met de resultaten van zo'n onderzoek weer betere (rechts)hulpverlening aan de cliënten kan bieden.

contacten met cliënten: eigen ervaringen

De duur van de contacten varieert van enige minuten (een eenvoudig antwoord op een eenvoudige vraag), via enige uren (eenvoudige casus in kaart brengen en oplossen) tot een, in tijdsduur onbepaald, contact dat weken of maanden kan duren. Daarnaast geef ik tijdens het "rondje stad" op de open avond juridisch commentaar op de onderwerpen die aan de orde komen.

De tevredenheid van cliënten verschilt. Soms hebben cliënten een te hoog verwachtingspatroon, en zijn dan teleurgesteld of boos als ik niet datgene voor hen kan bereiken waar ze recht op (menen te) hebben. Deze groep is globaal onder te verdelen in twee categorieën:

- 1) de mensen die ervan overtuigd zijn ergens recht op te hebben, maar wier zaak bij nader inzien juridisch totaal kansloos is
- 2) degenen die waarschijnlijk wel in hun recht staan maar door omstandigheden er niet in zullen slagen hun rechten daadwerkelijk te verwezenlijken.

Beide categorieën kan ik alleen uitleggen waaróm ze ongelijk hebben of kansloos zijn. Dat zijn vaak moeilijke gesprekken. Bij de tweede categorie is het van belang om de overheid met praktijkvoorbeelden te voorzien van de nieuwe leemte in de rechtshulp en de gevolgen daarvan voor onze rechtsstaat.

Tevreden cliënten zijn er natuurlijk ook. En dan is er nog een groep die, na advies gekregen te hebben, nooit meer iets van zich laten horen. In dit soort gevallen ga ik er maar van uit dat geen nieuws goed nieuws is.

Waar ik vroeger nooit bij stil heb gestaan is het feit dat ik zelf ook bepaalde waardevolle dingen leer van mijn contacten met cliënten. En dat ik héél voorzichtig moet zijn met te snelle conclusies: in sommige gevallen blijken totaal ongeloofwaardige verhalen bij natrekking toch waar te zijn. In andere gevallen word ik geconfronteerd met heel geloofwaardige en plausibele verhalen die achteraf pure onzin blijken te zijn.

De rechtshulp is voor de cliënten in beginsel gratis. In uitzonderingsgevallen, met veel extra werkzaamheden (bijvoorbeeld gemachtigde in een civiele procedure, gratieverzoeken of vertegenwoordiging in een klachtenprocedure) zal er met cliënt een aparte onkostenafsprake worden gemaakt.

rechtsgebieden

In het begin hielden wij ons vooral bezig met die rechtsgebieden die het meest relevant zijn voor mensen aan de buitenkanten van de samenleving: strafrecht, strafprocesrecht, detentierecht, sociaalverzekeringsrecht. Daar kwamen al snel bij: huurrecht, arbeidsrecht, consumentenrecht, gezondheidsrecht.

De huidige tendens is een uitbreiding met: seniorenrecht (nog geen officieel rechtsgebied, maar dat komt heel snel!), woonrecht en hulpverleningsrecht.

Met vreemdelingenrecht zijn we gestopt als gevolg van vervelende ervaringen en het feit dat dit een te specialistisch gebied met te snelle veranderingen geworden is. Op dit gebied hebben we alleen nog een doorverwijzingstaak: bij K+S beschikken we over de gegevens van in vreemdelingenrecht en asielrecht gespecialiseerde advocaten.

SLOTWOORD

Bij een gelijkblijvende subsidie en een allengs gecompliceerdere afweging en behartiging van belangen, schippert de MDHG in toenemende mate met het budget dat nodig is om het werk naar behoren te verrichten.

Vanwege toegenomen salariskosten (bij een gelijkgebleven aantal functie-eenheden), de toegenomen huurlasten en kosten van efficiënte bedrijfsvoering, is in 2002 duidelijk geworden dat inmiddels een té zwaar wissel wordt getrokken op onze medewerkers en de mogelijkheden die ons ten dienste staan om de belangenbehartiging voldoende uit te dragen.

Ons belangrijkste kapitaal is de groep enthousiaste vrijwilligers, vrijwel geheel gerekruteerd uit de achterban en dus aan te duiden als 'ervaringsdeskundigen'. Deze ziet zich in het werk beperkt door onvoldoende aandacht en begeleiding, waar beroepskrachten steeds vaker worden weggeroepen om de ergste branden te blussen. Nog nijpender is het gebrek aan middelen om de noodzakelijke contacten met de doelgroep of verwanten organisaties te onderhouden.

Het vergt steeds meer improvisatie om zaken als drukwerk en uitwisseling van gedachten en ervaringen in stand te houden. Door het inkrimpende budget gaan veel kansen tot afstemming, goede communicatie en verdere ontplooiing van onze leden en medewerkers verloren. Op den duur komt dat ons allen des te duurder te staan.

Momenteel verzandt de belangenbehartiging van de MDHG dermate in al dan niet ambtelijk overleg of participatie in medezeggenschapsstructuren, dat onder onze actieve leden de roep klinkt om buitenparlementaire acties. In de tachtiger jaren verzetten zwaar verzwakte druggebruikers, verstoken van enige zorg, zich met het gooien van stenen tegen het ongecontroleerde repressieve optreden van een groep onervaren gezagshandhavers, die de binnenstad dacht schoon te kunnen vegen. Net als toen gaan nu stemmen op om niet langer machteloos toe te zien hoe lotgenoten met de dag verder in een uithoek van de maatschappij worden gedreven. Het is aan de MDHG deze grieven naar voren te brengen, in goede banen te leiden en met suggesties te komen voor een deugdzamer beleid.

Amsterdam, 21 juli 2003

